

ETH DIARI

Numerò 202
dissabte 4 de seteme 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

MARAGALL, RIBÓ E CIUTADANS PETH CAMBI MATERIALISEN ER ACÒRD ELECTORAU

Er acòrd siguec resumit per Maragall: “nosati somem, d’au-ti dividissen”. Eth presidenciable socialista expliquèc qu’ei “electorau, mès que probablement i aurà

bèra consequéncia posterior qu’ara non se pòt preveir”. Ath delà, assegurèc que “servirà entà qu’eth pòble de Catalonha pogue decidir dubèrtament entre seguir igual o cambiar”. En aguest sentit, eth candidat socialista considèrè qu’er acòrd “simplifique es causes entàs electors”.

Maragall se sentic tranquil dauant es critiquas que des de CiU li lancèren pr’amor que s’apropèc tara quèrra. “Ja me va ben. CiU va d’un extrem ar aute en tot d’ider que vau p’nant vòts ara quèrra e ara drete- didec eth

candidat socialista-, e açò que les preocupe ei eth panatori de vòts d’un costat e der aute”, puntualisèc.

Ath delà des formacions deth PSC e IC-V, eth presidenciable socialista expliquèc que “properaments s’incorporaràn d’au-ti grops coma es Verdi, eth Partit Liberau Democratic de Catalonha, Accion Catalana Republicana... toti son per lo madeish”, maugrat que non puntualisèc se aurièn bèth lòc enes listes. “Depenarà se i a bèra personalitat relheuant... mos ac cau acabar de parlar”, puntualisèc.

Per çò que tanh a ERC, Maragall n’a criticat “era equidistància, que non les servirà” electorament. “Er acòrd les sitúe dauant eth besonh de situà-se”, insistic.

Rafael Ribó valorèc era firma der acòrd coma eth “lançament d’ua aufèrta plan clara en electorat de Catalonha entà que sàpie qu’eth

17 d’octobre eth dilèma ei eth continuïsme conservador de CiU e PP o ua majoria de quèrres entà practicar politiquas de quèrres”. “Açò que cercam -insistic Ribó- ei escuèlher enquiath darrèr vòt a favor d’aguesta majoria d’esquèrres”.

Eth responsable dera formacion verd-e-vermelha metec d’exemple “era experiéncia des Balears que s’an somat tant qu’aué eth PP ja non governe Balears”, didec. “Mos cau deishar d’istòries e de sectarismes entre es fòrces progressistes”, sentencièc.

Es signants s’emparèren per autes personalitats politiquas socialistes e verd-e-vermelhas coma er expresident deth Parlament de Catalonha, Joan Raventós, er alcalde de Lhèida, Antoni Siurana, o eth vicepresident d’IC, Joan Saura, e eth portaveu d’aguesta formacion tath parlament catalan, Jordi Guillot.

Eth Partit des Socialistes de Catalonha (PSC), Iniciatiua per Catalonha e era plataforma Ciutadans peth Cambi des circumscripcions de Tarragona, Lhèida e Girona signèren ager er acòrd entà presentar es listes conjuntes en aguestes tres circumscripcions.

Er acòrd compdèc damb era preséncia des caps de lista entà Barcelona des dos partits, Pasqual Maragall (PSC) e Rafael Ribó (IC-V), ath delà des responsables dera plataforma, Isabel Baixere, Antoni Pané e Joan Car-bó.

AUÉ PACO BOYA REP ETH PRÈMI “STEPHEN LIEGCARD” EN LUISHON

Aguesta tarde Paco Boya receberà eth Prèmi “Stephen Liegcard” pera sua novèlla *Presoèrs dera mar gelada*.

Aguest prèmi l’autrege era prestigiosa Academia “Julien Sacaze” dera vila de Luishon per considerar qu’era novèlla reflectís damb extraordinària autenticitat e realisme era vida deth Luishon deth sègle passat.

En liurament qu’aurà lòc entàs 18.00 ores ena sala d’actes dera Acadèmia, Otèl Lassus-Nestier, Chateau Lafont-Lasalle d’aguesta localitat, se demore era assisténcia de diuèrses autoritats d’un e der aute costat dera termièra entre es quaus cau destacar, eth sindic d’Aran, er alcalde de Les, es alcaldes de Luishon e Aspet, eth president dera Societat d’Estudis de Comenges e es president secretari dera Academia.

Dempús der acte i aurà ua recepcion e un sopar de celebracion.

Era novèlla *Presoèrs dera mar gelada* obtenguec en 1998, eth prumèr Prèmi Les Talúries que convoquèc er IEI. Escrita en aranés, recree era ascencion en ua montanha mitica deth Pirenèu e situe es sòns personatges e es sues istòries en Ban-hères de Luishon.

QUIQUE VIDAL DEISHE D’ASSISTIR ATH PLEN MUNIPAU DELÀGER MOLÈST PER AUER ESTAT RETIRAT COMA MEMBRE DERA COMISSIÒN DE GOVÈRN DER AJUNTAMENT DE VIELHA

Encara que s’ama-guèren es apa-riéncias e londeman se li treiguie importància “pr’amor que ja coneishem a Quique... sonque ei ua *rebecaria* personau”, ath hèt qu’eth còsso Enrique Vidal e Vidal deth Grop de Municipau dera Coalision PSC-Unitat d’Aran-Gent d’Aran non auesse assistit tath passat plen der Ajuntament de Vielha, ne s’auie de-sencusat, en tot èster en desacòrd per aquerò qu’auie decidit eth portaveu deth sòn grop municipau, qu’èr cambià-lo deth sòn lòc coma membre dera comission de govèrn der ajuntament per Francisco José López e Garcia, coneishut suenhosament per Kiko. Rebrebem qu’ena coalision, Quique Vidal represente Gent d’Aran.

Era notícia politica més relheuant deth plen ei aguesta, pr’amor que descapere ua clara crisi ena coalision e eth mauestar qu’a Quique damb er acòrd damb es convergents, “per aué-mos lançat as sues mans de forma incondicionau e sense contrapartides clares e progressistes”. Aguest ei un pacte, qu’ath delà, non s’a explicat jamès en public, n’eth dia qu’institucionalment eth nau alcalde presentaue eth cartipàs der

ajuntament. S’a era sensacion de qu’eth pacte se hèc pera “pòrta de servici”.

Mès eth problèma ei fòrça seriós, ara n’auançam ues prumèras idies e ac anaram explicant posteriorment en d’autes edicions deth diari:

Des de hè dies se sap qu’Unitat d’Aran de Vielha a prohonds problèmas damb era rèsta deth sòn partit, e sustot, damb era sua direccion nacionau coma consequéncia de coma s’a hèt eth pacte damb es convergents en Vielha. Era situacion s’a deteriorat de tau manèra qu’er isolament personau de Joan Riu, eth lidèr de Vielha des *unitents* e tinent d’alcalde de Pau Perdices, ei evident e notòri entà quaussevolh analista des tèmes dera Val. Riu a deishat de parlà-se damb lèu toti es deth sòn entorn politic.

En plia campanha electorau, quan Unitat d’Aran a de jogar ua importanta carta a favor deth candidat Maragall, encara non s’a resolut es herides des darrèras eleccions en Conselh Generau e enes Ajuntaments.

Ei un tèma delicat e vidriós, que dificulte eth potenciar er estil Maragall en Aran e enes sues imaginatiues plataformes de supòrt. Entà amagar es problèmas intèrns deth partit, aué Unitat d’Aran ei mens transparent que jamès, sense politica informatiua e sense saber coma tractar era premsa aranesa, aquera qu’a just ath costat de cada moviment que hèn e que cau esclari-les es causes.

Delàger, èr evident ce que passauè: Joan Riu, un viatge acabat eth plenari der Ajuntament, se passejaue entà naut e entà baish dera consistoria e deth carrèr entà non anar ara amassada generau qu’Unitat d’Aran celebrave enes locaus deth sòn partit. Un còp mès i auie manat un representant. Des des eleccions municipaus e es acòrds entre es convergents, Joan Riu non a anat tà cap d’amassada deth sòn partit a nivèu de direccion o a nivèu d’amassada generau entà non coincidir damb era direccion. Es sues abséncias, totaument provocades, impossibilitèren era discussion a nivèu dera direccion en pacte damb es convergents de Vielha.

Es pròpis convergents comencen a èster preocupadi pera crisi des sòns sòcis. Perque volien uns sòcis e pòden acabar auent dus militants mès entà demorar en minoria en Ajuntament de Vielha. Calerà analizar er auer potenciat Riu entà minar era imatge de Medan entà que non acabe estant un boomerang.

Contunharam informant sus eth plenari, e de coma era darrèra session un grop de franquistes nostalgics “invadiren” era sala de plens, en tot demanar crompar er escut franquista que s’a retirat dera taula noble de husta dera sala.

Agost ei un mes espciaument anormau. Tad aqueri que visiten Aran en vacances, ei un mes en qué eth temps s'aumplís tot soent, en tot passejar e escorniflar eth país ara recèrca deth nòste beròi paissatge e descurbint es estampes pintorèsques qu'apareishen enes huelhetons publicitaris, en tot crear aquera imatge bucolica e idealisada, qu'es que vien d'un mon urban hèn des espacis ruraus, e plan mès concrètament dera Val d'Aran.

TV3, mès o mens endonviadament, emet darrèr des telenotícies, un espaci de vacances que recupèra imatges dera evolucion toristica des endrets mès visitadi dera còsta catalana. Son imatges qu'amien ara reflexion, vista era evolucion deth torisme que visite aguesti corners e es planhs des administracions que regrèten equivocades politiquas anteriors. Totes es comparacions son odiosas, totun, eth Pirenèu, qu'a un desenvolupament toristic mès perlongat en temps e per tant mès estructurat, aurie de trobar en aguesti exemples motivacion tà planificar e seguir modèls que siguen mès intelligents e ambiciosi deth punt d'enguarda ambientau e social.

As aranesi mos conven era autocritica ena

gestion globau deth tèma toristic, sense qu'açò age d'èster ua negacion de d'auit meritis qu'an hèt d'aguest país un lòc damb volentat de mantier un estatus capdauantèr en Catalonha. Açò vò díder que dilhèu calerie cambiar actituds d'autocomplaença e, maugrat qu'en aguesti tempsi tot se mesure estrictament pes chiffres des resultats economicos e des balanci annaus des empreses, sajar d'endonviar es tendéncias futures e garantir modèls que siguen sostenibles. Non serie de mès, en un país a on ja non i manquen economistes ne empresaris profesionaus, en sentit mès estricte dera paraula, que se metessen en evidéncia es incoeréncias deth nòste sistèma toristic.

Metem un exemple concrèt: Era urbanisacion de Santa Gemma ei un modèl d'edificacion pretenudament laguens d'aquerò que se'n ditz "pintorèsc". Un modèl que, maugrat er abús deth topic, poderie resultar esteticament acceptable. Mès, eth parçan e eth paisatge a demorat impactat negativament per un equipament public coma ei era comissaria des mossos d'esquadra que non a tengut en compte era importància qu'a entad aguest país er

impacte paisagistic e urbanistic. Ei vertat que son actuacions puntuaus mès que, totun, an transcendéncia tà un producte que, com saben fòrça ben es empresaris, ei subjècte a considerables febleses, sustot enes sasons que non son estrictament de nhèu.

Aguest ei, segurament, un exemple d'ua relativa importància; d'auit, mès de planejament, d'organizacion territorial o de conservacion, se haràn mès evidents en pòc de temps. E era realitat mostrarà que cau inversion publica tà mantier eth paisatge com un actiu toristic, e cau ua gestion que permete trobar equilibri entre activitats, en tot facilitar un projècte globau que sigue util ath ciutadan.

Non se tracte de parlar unilateralment dera Administracion coma responsabla de meritis e d'errors, senon de préner, en aguest sentit, mentalitat europèa e saber que çò qu'ei public, -e eth torisme n'ei-, non ei question des que se i dediquen professionament, senon un ahèr que mos afècte globaument e per tant cau trobar era manèra de participà-i. Obligacion dera Administracion ei crear es encastres efectius de participacion, se ben, eth de-

bat public sus aguest e d'auit ahèrs aurie de trobar hilats de difusion avients e evidents. Ei interessant, en aguest sentit, de hèr un còp de uelh ara petita revolucion toristica que s'a produisit enes comarques dera Catalonha interiora, sustot enes Prepirenèques, tà veir enquia quin punt, era competéncia en mercat toristic d'ostiu serà dura en aguestes annades que vien. I a, donc, un trabalh important a hèr ena estructuracion deth producte aranés e ena sua especialisacion, ena linha de çò qu'a passat en d'auit comarques vesies. En aguest sens, calerà que tot eth sector e eth país en generau age clar es objectius que pòden hè-mos competitiu tà trabalhar ena direccion apropiada e esvitar eth mau que tant mos preocupe: era excessiva depedéncia dera nhèu e era reduccion d'ua estacionalitat que devalue era rendabilitat des nòstes installacions.

S'ath delà artemhem qu'es vacanciers que mos visiten se n'empòrten ua bona imatge dera nòsta Val e deth sòn mieï, tant de guanhat!

Francés Boya

DARRÈRA ORA

RESULTATS FINAUS

Referèndum d'autodeterminacion de Timor Orientau

78,5 %

era independéncia

21 %

era autonomia

ES PRUMÈRES DONADES APUNTEN A UA VICTÒRIA ESMOTADORA DERA OPCION INDEPENDENTISTA EN TIMOR ORIENTAL

Era opcion independentista s'encamine entà un trionf aclaparador en referèndum celebrat en Timor Oriental, mentre que se tem qu'es milicies integracionistes lancen ua sagnosa ofensiu dauant era derròta dera sua tèsi. Aguest anonci coïncidís damb era evacuacion deth personau dera ONU en

aclaparador -ath torn deth 80%- dera prepausa d'autonomia ligada a Indonèsia plantejada per Yakarta, que dauririe eth camin ara independéncia.

Crisi de refugiadi

Mentretant, eth Govèrn de Yakarta tem era crisi de refugiadi quan s'anóncie aué dissabte es resultats deth referèndum e prepare plans d'evacuacion enquia 200.000 personas, miles d'eres indonesi que poirien èster rescatadi pera marina de guèrra.

Eth cap des Fòrces Armades d'Indonèsia, eth generau Wiranto, anoncièc eth manament a Timor Orientau d'auit dus batalhons de soldats, uns 1.400 òmes, que segontes eth Govèrn de Yakarta contribuiràn a mantier era seguretat, a peticion dera ONU. Leugèradi es tramits deth recompte, era Mission dera ONU entà Timor Orientau (UNAMET) en Dili encara non a informat quan ne coma se daràn a conèisher es resultats ena poblacion.

Sense demorar ath sòn anonci, dètzees de mils d'indonesi de d'auit isles e timorensi iguament temerosi d'un esclat incontròlat de violéncia dauant der anonci deth resultat dera consulta an hujut tàs montanhes o tracten de trapar un batèu entà hùger.

D'auit tracten de sauvà-se pera cauçada en direccion tà Timor Oèst, maugrat qu'era milicia metec contròtles dempús des darrèrs atacs era net deth dijaus en Liquisa, Suai, Ermera

e Maliana, a on assassinèren dus conductors d'UNAMET, qu'a dat per desapareishudi d'auit cinc emplegadi locals.

Eth Govèrn de Yakarta, ath delà d'admèter era possibilitat deth desplegament de tropes internacionaus en noveme, un viatge coneishut eth resultat deth referèndum, que fòrça observaires considèren que darà era victòria as independentistes, admet qu'era policia indonesa a de besonh era ajuda der Exèrcit entà mantier era seguretat.

Hònts militars indonesis confirmèren qu'es batèus dera marina de guèrra indonesa, en un numerò non determinat, se trapen a tres ores de navegacion de Dili per se siguesse de besonh era evacuacion massiu. Es emplegats de banca an estat avertidi que despús deth barrament d'aué non an de tornar enquia mejans de seteme e les an assignat un batèu entà poder gèsser eth dimenge.

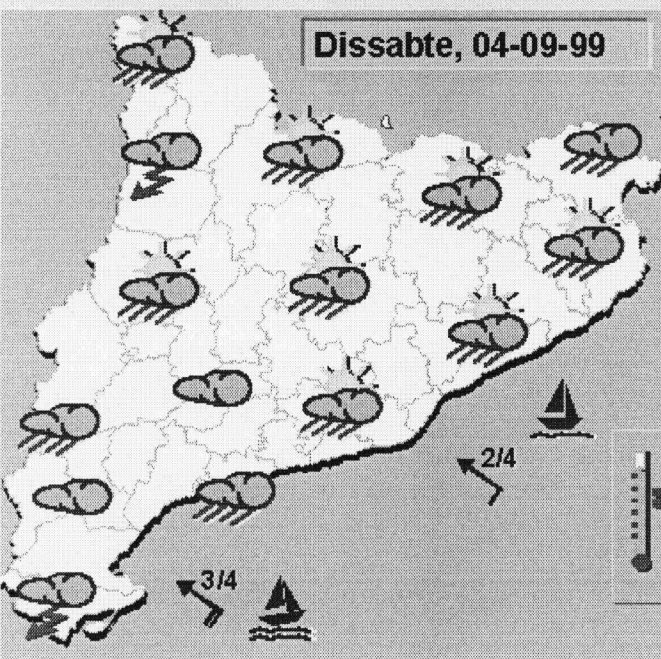

Emera e Maliana, dempús de que tres emplegats agen mòrt en Maliana en mans des paramilitars proindonesi.

Era impression generau des enviats espciaus des mejans de comunicacion de Portugal, país encara reconeishut pera ONU coma era poténcia administradora, qu'an informat de que es resultats non oficiaus deth referèndum deth passat 30 d'agost pòden coneishé-se ja aguesta maitiada. Ena ONU auie previst anonciar es resultadi der escrutini eth pròplèu deluns, mès tot indique qu'auançarà era comunicacion entad aué dissabte, dauant des actes de violéncia que cometen es milicies que defenen era integracion damb Indonèsia.

Un enviat dera cadia privada televisiva SIC didec qu'es prumèras donades as qu'auie auut accés anticipen un refòs

CATALONHA E ÒSCA EN ALÈRTA DAUANT ERA PREVISION DE FÒRTES PLOGES

Prevision meteorologica entad aué en Aran e Catalonha

Estat deth cèu: Cèu majoritàriament caperat, damb quauques clarulhes transitorias, mès freqüents ara fin deth dia en quarant nòrd-èst.

Precipitacions: Pendant era maitiada e eth maitin encara i auràn borrats en bona part deth país, dilhèu es mès probables en tèrç deth país.

A compdar de meddia possibles borrassades, preferentament en Pirenèu, Prepirenèu, e en espciau, en sud dera sarrada Prelitorau. Isoladament, bèra borrassada poirie èster fòrta e ben fòrta.

A darrèra ora es borrats seràn isolats e aurà deishat de plòir ena majoria des parçans.

Temperatures: Es minimas mès baishes enes parçans deth nòrd-èst e sense cambis importants ena rèsta. En generau oscillaràn entre es 12 e 16 grads en Pirenèu e en nòrd-èst deth país,

e entre 16 e 20 grads ena màger part dera rèsta.

Es maximas se mantieràn o baisharàn leugerament sustot en tèrç sud. Se demore valors entre es 27 e 29 grads ena majoria des parçans.

Visibilitat: Amendrida, per resultes de bromes e bategats.

Vent: Predomini deth vent hloish e variable en interior. Entre chalòc e llevant ena còsta. Boharà fòrt e quauqua ventòria en moment des tempestes.

Qualitat der aire: Se mantierà sense variacions mès fòrça bon.

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companys.
Edite ETH DIARI Família Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA: Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Equip de correctors: Xavier Gutierrez, Pilar Barés.
Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.